Zgodnie z metodą? Nie za bardzo...

W latach 2015-2016 Harcerski Instytut Badawczy ZHP przeprowadził dwa badania drużynowych. W kwestionariuszu znalazły się pytania dotyczące stosowania metody harcerskiej w pracy z gromadą lub drużyną. Z odpowiedzi można spróbować wyczytać, jak działa nasza metoda, choć jest to bardzo trudne w badaniu, które było przeprowadzone przez internet...

Drużynowi i ich drużyny

Ankietę przede wszystkim wypełnili drużynowi w przedziale wiekowym od 16 do 30 roku życia (535 osób) a także 45 drużynowych w przedziale 31-40 i 28 liczących ponad 40 lat. Nasi ankietowani to głównie przewodnicy (41%) oraz drużynowi, którzy mają otwartą próbę pwd. (54%).

W badaniu uczestniczyło 11% podharcmistrzów, 5% harcmistrzów oraz 12% osób nieposiadających stopnia instruktorskiego.

Rozkład pod względem metodyki odzwierciedlał proporcje drużyn w organizacji.

Zbiórki pierwszego miesiąca – gromady zuchowe

Tylko 62% ankietowanych deklaruje, że organizują dla zuchów zbiórki pierwszego miesiąca. Jest to wynik wysoce niesatysfakcjonujący, ponieważ zbiórki pierwszego miesiąca są podstawowym elementem zapoznawania dziecka z Prawem Zucha oraz treścią Obietnicy Zucha. Te z kolei stanowią fundament pracy z zuchami.

Przyrzeczenie Harcerskie/Obietnica Zucha

W ciągu roku harcerskiego średnio 5-6 osób składa Przyrzeczenie Harcerskie/Obietnicę Zucha (wynik z roku 2015). Czas od wstąpienia do drużyny/gromady do złożenia Przyrzeczenie/Obietnicy to średnio:

- w przypadku Obietnicy Zucha – 3–6 miesięcy (57,6%), 7–12 miesięcy (31,5%),
- w przypadku Przyrzeczenia Harcerskiego – 3–6 miesięcy (ok. 30%, w zależności od metodyki), 7–12 miesięcy (ok. 50%).

Większość drużynowych deklarowało, że doprowadzenie harcerek i harcerzy czy zuchów do złożenia Przyrzeczenia Harcerskiego/Obietnicy Zucha nie jest dla nich trudne.

Praca w małych grupach

W gromadach zuchowych ankietowani deklarowali, że liczebność szóstek wynosi od 4 do 6 dzieci (60%) oraz od 7 do 8 dzieci (21%), natomiast średnia liczba szóstek w gromadzie waha się od 2 do 5. W 8% gromad nie ma szóstek.

W drużynach średnia liczebność zastępów wynosi 4–6 osób (34%) i 7–8 osób (17%), natomiast średnia liczba zastępów w drużynie waha się od 2 do 4. Niestety aż 8% drużyn harcerskich, 27% drużyn starszoharcerskich i 12 % drużyn wielopoziomowych deklaruje, że nie pracują w nich zastępy.

W przypadku gromad zuchowych wynik dotyczący funkcjonowania szóstek oraz w przypadku drużyn harcerskich – zastępów można uznać za satysfakcjonujący. Niestety w przypadku drużyn starszoharcerskich oraz wielopoziomowych trzeba uznać za wysoce nieprawidłowy.

W 33% drużyn harcerskich, 45% drużyn starszoharcerskich oraz 25% drużyn wielopoziomowych w ogóle nie odbywają się zbiórki zastępów. W tych drużynach, w których drużynowi deklarowali, że zastępy pracują, w ciągu całego roku odbywa się od 1 do 6 zbiórek, przy czym około 30% drużynowych deklaruje, że zbiórki odbywają się w innym terminie niż zbiórka drużyny, bez obecności drużynowego, około 19% – że zastępy spotykają się w innym terminie niż zbiórka drużyny, ale w obecności drużynowego, natomiast 28% – że samodzielne zbiórki zastępów nie odbywają się w ogóle. Co ciekawe, około 84% drużynowych uważa, że praca systemem małych grup jest łatwa, przeciwnego zdania jest tylko 15%.

Fakt, że drużyny nie pracują systemem małych grup, potwierdza wynik, że w ciągu miesiąca odbywają się średnio 4 zbiórki drużyny (59% ankietowanych). Niestety oznacza to, że pomimo w miarę pozytywnych wyników dotyczących istnienia zastępów, system małych grup nie funkcjonuje prawidłowo.

Instrumenty metodyczne

W gromadach zuchowych w ciągu roku dzieci zdobywają średnio 5 sprawności zespołowych. Tylko 2% drużynowych gromad zuchowych deklaruje, że w ogóle nie zdobywa tych sprawności. Jeśli chodzi o sprawności indywidualne, około **4% drużynowych deklaruje, że w ciągu ostatniego roku zuchy nie zdobyły żadnej sprawności**. Średnio w gromadzie zuchy zdobyły w 2016 r. 44 sprawności (mediana – 15), czyli jeden zuch w ciągu roku 2016 zdobył 2,24 sprawności.

Dużo gorzej jest z gwiazdkami – drużynowi zadeklarowali, że **aż 28% zuchów nie zdobyło w zeszłym roku żadnej gwiazdki**.

Moim zdaniem wynik dotyczący zdobywania sprawności zespołowych przez zuchy można uznać za satysfakcjonujący, natomiast gwiazdki, które stanowią podstawowy indywidualny instrument metodyczny, są zdobywane nieprawidłowo.

Aż w 65% drużyn harcerskich nie wykorzystuje się w pracy zadań zespołowych. W tych drużynach, które deklarowały wykorzystanie tego instrumentu, w ciągu roku realizuje się średnio 7 zadań zespołowych.

Aż 47% drużyn starszoharcerskich oraz 66% drużyn wielopoziomowych nie wykorzystuje w swej pracy projektu starszoharcerskiego. Średnia realizowanych projektów w drużynach starszoharcerskich wynosi 1,8 na całą drużynę rocznie.

60% jednostek wędrowniczych oraz 85% wielopoziomowych nie zdobywa znaków służb. Średnia zdobywanych znaków służb na drużynę wyniosła 1,2.

Wyniki dotyczące zdobywania zespołowych instrumentów metodycznych należy uznać wręcz za dramatyczne, w szczególności jeśli chodzi o realizowanie projektów starszoharcerskich oraz znaków służb.

31% drużynowych zadeklarowało, że w ich jednostce w ciągu ostatniego roku nikt nie zdobył stopnia harcerskiego. Średnia liczba zdobywanych stopni w ciągu roku oscyluje od 1 do 6 na całą drużynę!!!

Średnia liczba zdobytych sprawności w roku 2016 wynosiła w drużynach harcerskich – 20, starszoharcerskich – 12, wędrowniczych – 6, wielopoziomowych – 24.

Po przeliczeniu danych z 2016 r. na osobę widać, że **średnio członek ZHP zdobył w ciągu roku zaledwie 1,2 sprawności**, w tym najwięcej zuchy – średnio 2,24, harcerze – 1, harcerze starsi – 0,77 a najmniej wędrownicy 0,5. W drużynach wielopoziomowych średnia liczba zdobytych sprawności na osobę wyniosła 0,94.

Zarówno wyniki dotyczące zdobywania sprawności w przeliczeniu na osobę, jak i zdobywania stopni należy uznać za dramatycznie niskie.

* * *

Są to tylko wybrane aspekty pracy metodą harcerską. Nie można jednoznacznie powiedzieć, że drużyny nie pracują zgodnie z metodą, ale niestety nie można również twierdzić, że pracują. Niektóre wyniki budzą ogromny niepokój i dlatego przygotowujemy pogłębione badania ukierunkowane wyłącznie na sprawdzenie, czy i jak drużyny/gromady pracują metodą harcerską.

HM. JUSTYNA SIKORSKA
KIEROWNIK
HARCERSKIEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO ZHP

Więcej danych na stronie Harcerskiego Instytutu Badawczego ZHP: hib.zhp.pl.